

Uzbekistan, Buhara

Borba s rupama

Čovjek naprosto ne može vjerovati da tako izgledaju glavne ceste u nekoj državi! Nakon što su nas u Šalkaru pogrešno uputili, mislili smo da nikada nećemo izaći iz Kazahstana, a kad ono čudo! Asfalt na kojem se može voziti i do 160 km/h

PIŠE, VOZI I SNIMA: **DARKO LABAŠ**

Dramatičan dan! Dižemo se prije izlaska sunca. Nagovorili su nas da vozimo poprečnom cestom kroz planine Mugoždary, jer je put dvjesto kilometara kraći, a glavna cesta ionako nije nimalo bolja. Stižemo u grad Embi u kojem se održava nedjeljni sajam. Opoljeni smo desecima ljudi. Tankamo pored mnogobrojnih Urala i Dnjepra koji ovdje služe kao transportna sredstva, jer u bočnim prikolicama voze sve: voće, povrće, raznu robu, pa čak i građevni materijal. A ispostavilo se da su planine poslije Embia skoro neprohodne. Naročito moja Yamaha je neke dionice jedva prošla kroz polumokru ilovaču. Da je pala kiša, vjerojatno bismo još i sada bili u Kazahstanu. Ovdje smo sami, svakih sat vremena sretnemo možda neko vozilo, nema niti sela. Jednostavno nam ne bi imao tko pomoći. Sustigao sam Martina i Georga, stoje i umiru od smijeha: pored ceste po kojoj jedva vozimo znak je zabrane pretjecanja! Uz cestu je u ovim krajevima obično još jedna privizorna cesta koju su napravila vozila kada nisu mogla dalje po "glavnoj cesti", pa biramo gdje je koliko-toliko prohodno. Molimo boga da izdrži vrijeme tj. da ne padne kiša, a i da izdrži moj kuplung. Dolazimo u grad Šalkar, srećom ima bar benzina. Pita-mo za put prema Aralu. Cesta je asfaltirana, ali opet toliko razrovana da vodimo tešku borbu s rupama. Danas sam valjda dvadeset puta skoro pao, a Yamaha je tisuće puta udarila do krajnjeg hoda vilice i

amortizera. Pravo je čudo da joj se baš ništa nije desilo. Ali, desilo se Martinovom BMW-u. Novi amortizer Öhlins vrijedan 700 eura, montiran prije puta specijalno za ovu priliku, prvo je propustio ulje i potpuno omekšao, a nešto kasnije se počeo raspadati. Komadići donjeg dijela amortizera odlomili su se. Ljutiti Martin ne želi čuti da mu od kuće avionom šalju originalni amortizer, već nastavlja put s ovakvim. Imao je sreću, Öhlins je ipak izdržao do kraja. Kada smo konačno stigli do "glavne ceste", koju smo napustili u Oktjabrsku, slijedilo je teško razočarenje. Prema našim proračunima trebali smo biti nekoliko kilometara do Arala, a na putokazu (za čudo božje, ovdje je bio putokaz) je pisalo: Aral 200 kilometara! U Šalkaru su nas pogrešno uputili!! Ljutiti nastavljamo "glavnom cestom". Glavna cesta je potpuno neprohodna radi mokre ilovače. Djelomično vozimo pomoćnom cestom kroz stepu po mekanom pijesku. Povremeno guramo jedan drugog, najviše Austrijanci mene, jer drugačije ne ide. A rupe su duboke i po metar. Cesta izgleda kao oranica. Hvata nas mrak, a spas nalazimo na benzinskoj (tako se to samo zove), koja je ujedno i restoran i prenočište. Sav izvan sebe, bacam se na tank. Nikada nećemo izaći iz Kazahstana! Zove me Georg, naručio je bocu votke. Raspoloženje se popravilo. U primitivnoj gostioni jedini smo gosti nakon što je otišla ruska obitelj u nekakvom (dobrom) terencu. Danas ništa nismo jeli, nismo stigli. Prešli smo 474 kilometara, od svitanja do zalaska sunca. Čak i nije loše.

Još nas čeka 1.300 kilometara, mislili smo, takvih cesta. Na stol su stigli lokalni specijaliteti, jače začinjene. Sa simpatičnim vlasnikom dogovaramo da nas u svitanje čekaju tri kanistra sa po pet litara benzina. Večeru, votku, šest piva, veću količinu čaja, spavanje i benzin platili smo 3.400 ten-gi ili 165 kuna. Spavamo u obiteljskoj kući, u čistoj sobi na podu.

Jurimo sto na sat

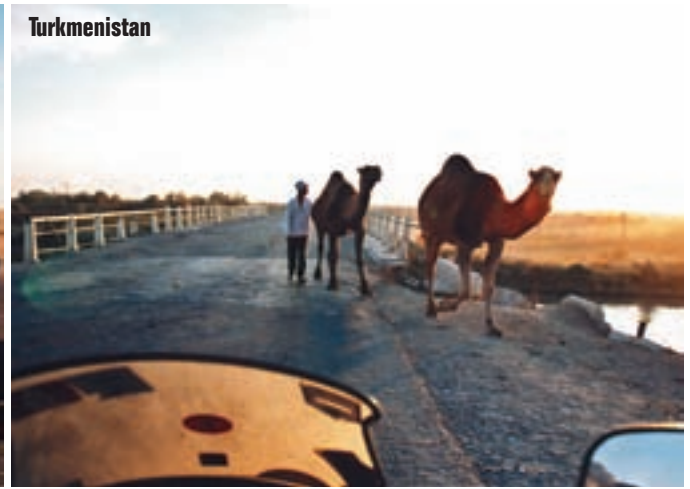
U noći je padala kiša! Srećom, jutro je osvanulo u suncu. Za 25 kilometara trebali bismo stići na asfalt, tako nam kažu. I zaista, nakon sat i pol probijanja kroz radi kiše sada još neprohodniju ilovaču slavimo: asfalt, kakav-takav, ali je asfalt. Tu je i nekakva birtija, u stvari nam nikada neće biti jasno dali je to bila privatna baraka ili ugostiteljski objekt, uglavnom dvije starije žene su nas uvele u prljavu sobu, posjele nas na pod oko niskog stolića, vani na vatri skuha-le čaj, te iz dobro zaključane kutije nalik se-fu izvadle čokolade Mars i kekse. Sve to su nam naplatile toliko da jedno vrijeme mogu mirno živjeti. Na naše pitanje da li je i dalje asfalt i kako dugo, nisu nam znale odgovoriti. Još 20 kilometara izbušenog asfalta, a onda jurimo sto na sat. Oči su nam uprte u cestu. Sto dvadeset. Nevjerojatno. Očekujemo rupe, udarce, frku. Sto četrdeset, sto šezdeset kroz pustinju Baršakum!! Već osam dana nismo vozili iznad osamdeset na sat. Rupa nema!! Nema ih više do izlaza iz Kazahstana, a niti na ostalom dijelu našeg puta, sve do doma! Doduše, ne možemo baš svugdje voziti sto šezdeset, ali to su ceste kakve smo u ovim krajevima i očekivali, a ovih 1.500 kilometara do sada u Kazahstanu - čovjek ne može vjerovati da tako mogu izgledati glavne ceste u nekoj državi.

Skrećemo u Aral, grad na nekadašnjoj obali Aralskog jezera. Nekadašnjoj zato jer

Turkmenistan, pustinja Karakum

Turkmenistan

Kazakhstan, preko Sirdarja

Kazakhstan, motel i benzinska - naše prenoćište

Kazakhstan, malo modernija benzinska

je jezero skoro sasvim isušilo zbog uzimanja vode za natapanje iz rijeka Sirdarja i Amudarja, koje napajaju jezero. To je jedna od najvećih ekoloških katastrofa današnjice. Ulazimo u egzotični bazar u kojem se prodaje svašta. Može se čak i promijeniti novac. Ovdje za euro nikad nisu čuli, u obzir dolazi samo dolar. Oduševljavaju nas šarolikost i mirisi začina, voća i povrća, kao i nošnja žena. Nastavljamo put uz nekadašnju obalu Aralskog jezera, pustinjom Aral Karakumy, gdje je nažalost ostao samo pijesak. Kod Novokazaly-a prelazimo mostom preko rijeke Sirdarja. Dalje vozimo uz rijeku, desno od nas je glasovita pustinja Kyzylkum (Crveni pijesak), a lijevo Bet-Pak-Dala ili Stepa gladi. Kod grada Kyzyl-Orda još jednom prelazimo preko rijeke, a smještaj smo našli u "gostinici" na kazaški način u gradu Šiili.

Pravi pravcati - autoput

Zadržavamo se u gradu Žanakorgan, šećemo bazarom. Pri povratku do motora jedva se probijamo do njih, toliko je ljudi

okolo. Nastavljamo pored pustinje Kum Moyinkum. U gradu Turkistanu ostajemo nekoliko sati jer je grad izuzetno lijep. Posjećujemo staru džamiju okruženu zidinama. Zidovi džamije se prelijevaju na suncu u plavo-zlatnim bojama. Tu je i nekoliko tonna teška šalica iz lijevanog željeza, simbol grada. I baš tu je Georg našao priliku za popravak svog BMW-a. Probija mu lulica, pa ju izoliramo ljepljivom trakom. To je dodatni show za ionako mnogobrojnu publiku.

Južno od grada Šimkenta dolazimo na pravi autoput. Po autoputu vozimo oko xstotkefl, jer baš nije u najboljem stanju. U gradu Kazgurtu, ili po sovjetskom Leninsku, nalazimo motel. Motore smijemo preko noći ugurati u restoran. Gazda je za akciju, pa urnebesno proslavljamo Georgov rođendan. Bilo je tu votke, piva, dvije večere za nas i dosta lokalnih posjetitelja ovog ugostiteljskog objekta. Oko ponoći Georgu nestaje skupocjeni Pentax, a lopov je dvanaestogodišnjak koji je do malo časa s nama slavio. Gazda sjeda u svoju Mazdu, nalazi dječaka kod njegove kuće, te je fotoapar

na sreću vraćen. Cijela fešta stajala je (sa spavanjem) 5.500 tengi ili 220 kuna.

Uzbekistan

Danas se ne dižemo baš u zoru. Razlog: Georg izgleda vrlo jadno. Kad je bar donekle došao k sebi, krećemo prema uzbekistanskoj granici. Granicu baš nije bilo jednostavno naći, napravili smo 80 kilometara više nego što je trebalo jer nije bilo nikakvih putokaza, a stanovništvo ne govori baš niti jedan strani jezik. Dvije tisuće osamsto kilometara Kazakhstana je iza nas. U stvari smo trebali svratiti još u Kirgistan, ali nas je Kazakhstan previše zadržao, te bi to bio preveliki rizik, jer je pitanje bismo li stigli na vrijeme ući u slijedeće države radi datuma u vizama, a i od Uzbekistana, koji je bio i cilj putovanja, ne bismo skoro ništa vidjeli. Granična procedura je uobičajena, plaćamo 15 dolara u lokalnoj valuti sum za obavezno osiguranje. Novac smo promijenili na samoj granici od mnogobrojnih švercera koji su opskrbljeni gomilom novčanica. Za jedan dolar dobivamo 1.000 suma, a euro možemo promijeniti tek u banci u glavnom gradu Toškentu koji je odmah iza granice. Toškent (ili Taškent) je velegrad u velikoj oazi na rijeci Čirčiku izgrađen nakon velikog potresa 1966. godine u sovjetskom stilu sa širokim avenijama i mnogobrojnim parkovima. Posjećujemo na brzinu znamenitosti grada: veliki natkriti bazar, muzej Amira Timura, velikog mongolskog vojskovođe koji je u 14. i 15. stoljeću osvojio prostor sve do Moskve, a u Uzbekistanu je imao bazu. Posjetili smo i nekoliko prekrasnih džamija i kuranskih škola. Sve to na brzinu, jer smo htjeli ovdje prenoćiti, ali su hoteli preskupi, pa smo prije mraka željeli stići u neki manji grad. U potrazi za benzinskom, kojih u Toškentu ne znam zašto nema, nestalo mi je nasred grada benzina.

Kazakhstan, Stepa gladi

Kazahstan, džamija u gradu Turkistan**Kazahstan, grad Turkistan****Kazahstan, Georg slavi rođendan**

Srećom, Martin i Georg imali su po rezervni kanistar. Benzinsku smo našli tek izvan grada. Benzin smo morali platiti po 500 suma za litru umjesto 290 koliko ovdje stvarno stoji, uz napomenu da imamo sreću da smo ga uopće i dobili. Hotel smo našli u gradu Jangijul, i to za 2.500 suma po osobi. Hitno smo svi navalili u kupaonu bez tople vode jer je ovo bila prva prilika za tuširanje nakon punih sedam dana. Motore smo ugurali u hotel pored recepcije, te odšetali na šašlike i na loše uzbekistansko crno pivo.

6.700 kilometara od kuće

Vozimo uzbekistanskim autoputom preko kojeg pretrčavaju pješaci i po kojem voze zaprežna vozila i evo nas uskoro opet

Kazahstan, grad Turkistan**Uzbekistan, tržnica u glavnom gradu Toškentu**

na granici: dio autoputa prolazi kroz Kazahstan, ali to prolazimo zaista bez problema - samo kontrola putovnica, slično kao kod prolaza Neuma kada putujemo za Dubrovnik. Vozimo kroz nepregledna polja pamuka, te promatramo žene kako beru pamuk. Zrakom lete komadići bijelih vlakana, a nešto kasnije smo opet u Uzbekistanu, u polupustinjском krajoliku. Ovdje vozimo rubnim dijelovima gorja Pamir nedaleko tadjikiske granice. U restoranu uz rub ceste uživamo u ovčetini i odličnom jogurtu. Kad smo prešli most preko rijeke Zerafšan, pred nama je ogroman natpis: SAMARQAND. To je i cilj našeg putovanja, to je prema mnogobrojnoj literaturi najljepši grad na svijetu. 6.700 kilometara smo od kuće. Jeftin smještaj u gradu ne posto-

Uzbekistan, Timurov muzej u Toškentu

ji. Ovdje su malobrojni turisti i tu nema jeftinih hotela. Nakon dva sata traženja nalazimo apartman za 25 dolara za noć po osobi. Ostajemo dvije noći, Samarkand je toga vrijedan. I zaista je to najljepši grad na svijetu, okičen bezbrojnim džamijama, palačama, kuranskim školama, muzejima, spomenicima. Poslijepodne šećemo gradom, a večeramo u našem restoranu. Našem, zato jer nam se toliko svidio kvalitetom hrane, cijenom piva (300 suma), orijentalnim ambijentom i srdačnošću osoblja, da smo bili gosti cijelog vremena boravka u gradu. Georgu se jedino nije svidjela činjenica da mu je pred restoranom s BMW-a ukraden čep za natakanje ulja, a što će biti problem sve do Turske. Stvar je provizorno riješio s čepom za bocu, komadićima plastike i žicom, jer rupa čepa ima dva dodatna utora. Popravljeni je kasnije morao bezbroj puta jer je kod veće brzine ulje istjecalo.

Središte svilene ceste

U dvorištu apartmana radimo mali servis, svatko na svojem motoru. Moram doći tek 3 decilitra ulja, našpanati lanac i pritegnuti vijke oklopa. Drugo je sve u redu. Cijeli dan lutamo gradom. Drugo neugodno iznenađenje u Samarkandu: na Martinovom BMW-u djeca su uništila gumb elektrostartera. Martin je ljutit, guramo motor da upali, samo što dalje od mase ljudi oko nas. U apartmanu odstranjuje pokidani gumb, te dalje pali motor kroz rupu na prekidaču uz pomoć imbus ključa. Ne želi više u grad motorom, pa mi je od sada suvozač. Samo što smo osposobili Martinov motor, prestao je raditi desni cilindar na Georgovom. Publika opet ima svoj show - lulica se mijenja nasred grada, a da bi se promijenila potrebno je rastaviti pola motora, jer se mora doći do bobine - naime, lulica je cjelina s kablom. Dalje nas ništa ne sprječava u upoznavanju grada. Glavni trg zove se Registan, a prema starim knjigama to je najljepši trg Centralne Azije. Sa svih strana omeđen je džamijama i palačama. Za razgledavanje svake od njih plaća se po 1.900 suma, a i više od toga dajemo čuvaru da nas na crno pusti na vrh jednog od minareta s veličanstvenim po-

**Drugi put iz
Kazakhstana u
Uzbekistan****Konačno na cilju:
najljepši grad na svijetu****Uzbekistan, parole uz autoput****Uzbekistan, ručak uz cestu****Uzbekistan, Samarkand**

gledom na grad. Minareti inače nisu otvoreni za posjetitelje. Popeti se na minaret više je nego naporno, a posljedice u našim nogama osjećamo još danima. Prilika je i za kupovinu suvenira te za prisustvovanje predstavama na otvorenom raznih akrobata, npr. točke sa zmijama. Bilo bi predugo nabrajati što smo sve vidjeli i doživjeli u Samarkandu. Možda još treba izdvojiti mauzolej Timura Amira, koji se nalazi neposredno uz naš apartman, ali i spomenik karavani kamila u centru grada. Nalazimo se, naime, u samom središtu Svilene ceste, legendarnog puta koji je povezivao Kinu s Bliskim istokom i dalje s Europom, ili je preko Aralskog i Kaspijskog jezera vodio direktno u Evropu. Mi smo još od Kazakhstana na Svilenoj cesti, na što nas podsjećaju mnogobrojni karavansaraji, tj. odmorišta za ljude i životinje. Pošto je Samarkand bio raskrsnica putova svile, podignut je ovaj spomenik odmah do trga Registan. Dan završavamo večerom na uzbeški način kod

naših domaćina u apartmanu. Pišemo i gomilu razglednica našim prijateljima i rodbini (također i Moto Pulsu), koje nikada nisu stigle u Hrvatsku, barem ne do sada.

Dragocjena tekućina - benzin

U Uzbekistanu nema benzina! To smo konačno shvatili kada smo vidjeli da su sve benzinske zatvorene. Kod grada Kattakurgon Yamaha je počela štucati. Što sad?? U prtljažniku jedne Lade vidim kanistre. Parnično kočimo, nema problema, benzina ima. Doduše po 650 suma umjesto 290, ali to je još uvijek dosta jeftinije nego kod nas. Naručujem 15 litara i dobivam deset flaša coca-cola po litru i pol punih benzina. Kroz prozirne flaše vidim da u benzinu svašta pliva, ali što sad, nemamo izbora. Još malo Pro Boosta i išlo je bolje nego što je izgledalo. Kod grada Navoij zaustavljamo se kod jednog bolje očuvanog karavansaraja imena Raboti Malik. Ovdje je i grupa austrijskih turista pristiglih avio-

nom. Ne mogu vjerovati da su naišli na zemljake koji su doputovali motorima. Nešto dalje zaustavljamo se kod znaka "stop" na policijskoj barikadi. Nakon uobičajenog višeminutnog razgovora sa policajcima pitam ih gdje mogu kupiti benzin jer smo opet na rezervi. Nigdje, kažu, valjda znamo da u Uzbekistanu benzina nema. Ima, ima, više dvanaestogodišnjak koji stoji pokraj policajca. Gdje ima? Moramo parkirati i pričekati, a da vrijeme brže prođe, kupujemo od klinca pecivo ispunjeno mljevenim mesom. Za nekoliko minuta stiže ekipa klinaca s kanistrima i flašama punih benzina, taman dovoljno za naša tri rezervoara. U sljedećem gradu na semaforu opkoljeni smo gomilom djece s plastičnim flašama u kojima je dragocjena žućkasta tekućina. Ne, hvala, više ne trebamo, imamo dovoljno benzina da izademo iz Uzbekistana.

Ulazimo u Buharu. Iz daleka vidimo tvrdu Ark na brežuljku. Najprije tražimo

Uzbekistan, Samarkand**Uzbekistan, Samarkand**

Uzbekistan, Buhara

pansion B&B Emir, kojeg nam je preporučio jedan Amerikanac u Samarkandu. Nalazimo ga u centru grada, u ulici toliko uskoj da naši motori jedva prolaze. A da bismo mogli motorima ući u dvorište pansiona, moramo skidati kofere, haustor je toliko uzak. Za 60 dolara za svu trojicu dobivamo dosta dobar pansion, a možemo čak poslati i e-mail kući. Ljubazni vlasnik nas časti čajem prije nego izađemo u razgledavanje. Buhara je isto toliko lijepa kao i Samarkand. Nebrojene su tu palače i džamije, a u centru grada je i karavansaraj, da se zna da smo na Svilenoj cesti. Kupujemo sitnice za poklone, te smo uskoro postali prijatelji s prodavačima suvenira. I ovdje nalazimo nasred ulice otvorene šahtove, a to je tako godinama, jer iz jednog šahta već raste drvo! Večerao u jednom od restorana nanizanih uz jezerce u centru grada. Pridružuje nam se i stariji Nijemac kojeg smo već nekoliko puta sretali, a putuje prema Indiji svim vrstama prijevoznih sredstava, od aviona do taksija.

Još malo otimačine

Razgledavamo utvrdu Ark u Buhari u kojoj je smješten lijepo uređen muzej, gdje se vidi povijest Svilene ceste i samog grada Buhare. Još čaj u centru pored jezera, pa pakiranje stvari kod Emira, a Georgu je to i prilika da bez uobičajene gužve opet, po ne znam koji put, popravi čep za natanje ulja. Oko podneva krećemo prema turkmenistanskoj granici. Buhara je na rubu pustinje Peski Kimirekkum, rubnog dijela pustinje Kyzylkum (Crveni pijesak) u Turanskoj nizini, pa smo odmah na izlazu iz grada u pješčanom krajoliku. Cesta je ovdje loša (ali ne toliko kao u Kazahstanu), a promet je rijedak. Problemi počinju na granici kada carinici otkrivaju da smo u Uzbekistanu bili četiri dana, a Martin i Georg imaju vizu za samo tri dana. Oni to

Uzbekistan, Samarkand

uopće nisu znali! Cijela procedura rasprave, pisanja kazni te plaćanja kazni trajala je oko tri sata. Još veći problem je na turkmenškoj strani. Imamo turističku vizu, ali nas ne puste u zemlju. Da imamo tranzitnu vizu, mogli bismo ući bez problema, a ovako su nam potrebni još neki nama nepoznati dokumenti. Hodamo za jednim pijanim oficijerom koji je pokazao bar malo interesa za naš problem, jer nas drugi ne šalju pola posto. Jednostavno nam kažu da se vratimo odakle smo i došli. Vratiti se u Uzbekistan ne možemo jer smo potrošili vizu, isto tako ne bismo mogli niti dalje u Kazahstan i Rusiju! Jedini put prema doma nam je upravo preko Turkmenistana, ali nas oni ne puste unatoč važećoj vizi. Onaj naš pijani oficijer uzima telefon i zove ne znamo koga, te urla slovo po slovo pokušavajući izgovoriti Georgovo ime i prezime, što mu nikako ne uspijeva. Igra traje jedan sat, te zaključuje priču kako bi bilo sve u redu da imamo tranzitnu vizu. Naši mobiteli nemaju signala, pa iznajmljujemo telefon od švercera devizama, te pokušavamo dobiti hotel u Ašgabat u od kojeg smo dobili garanciju prilikom traženja vize. Vezu ne možemo dobiti niti s tog telefona. Pokušavamo podmititi pijanog sa stotinu dolara da prepravi vizu na tranzitnu, ali bez uspjeha. Pada mu na pamet da to može učiniti jedino konzul iz Čardževa, grada udaljenog 35 kilometara. On i švercer će se pobrinuti da konzul dođe na granicu sutra do devet sati. Zašto da im ne povjerujemo, njima je posao da nam pomognu, tj. da nam uzmu novac. Pitamo da li tu možemo spavati. Ne možemo, kažu nam da je na uzbekistanskoj strani motel. Vraćamo se kilometar do uzbekistanske rampe. Motel je tu, ali ne radi već mjesecima. Uzbeški oficijer nam dozvoljava da noć provedemo ovdje, na parking u pored rampe. U pustinji smo, vrijeme je ko-

Naša birtija u Samarkandu

načno super, tako da nam to nije problem. To je pustinja Peski Sundukli. Kuhamo juhe, čajeve, a vodu za to nam je donio vojnik za ne baš malo novaca.

Zarobljeni na granici

Dižemo se u zoru i odmah odlazimo do turkmenške rampe. Ovaj put nas vojnik ne pušta niti metar dalje. Ne dozvoljava nam niti razgovor sa nekim višim po činu. Konzula nema. Mi strpljivo čekamo, nadamo se i strepimo. Prolaze samo kamioni, najviše turskih i iranskih registracija te pokoji turkmenški ili uzbeški kamion. Prolaze i pješaci, a osobnih automobila nema. Oko podneva nam se približavaju tri oficijera, mislimo: konačno rješenje naših problema! Dive se motorima, o našem statusu niti riječi. Pitamo ih o konzulu. Kakav konzul, pa mi imamo turističke vize i tu je kraj priče. Tu nikakav konzul ne može pomoći. Oni su druga smjena i o konzulu pojma nemaju. Odlaze. Telefonirati nam ne daju. Preko vojnika zovemo švercera s telefonom. Niti ovaj ne uspijeva dobiti vezu sa našim hotelom, iako smo mu obećali dati traženih deset dolara. Samo za usporedbu, u Turkmenistanu je prosječna mjesečna plaća dvanaest dolara. Sada više zaista nije veselo, zarobljeni smo između dvije granice nasred pustinje Kyzylkum. Razmišljamo, igramo se profesora Baltazara i nađemo rješenje. Ja ostanem čuvati stvari, a Georg i Martin odu motorima do uzbeške rampe, te uspiju nagovoriti nekog da ih pusti do telefona. Dobili su hotel u Ašgabat, a u hotelu znaju što mi trebamo, te nam šalju dokumente najhitnije što mogu. Sada se već malo lakše diše.

U dvanaest sati zatvaraju granicu radi podnevne pauze. Skupilo se dosta ljudi. Nedaleko je kanal za navodnjavanje rijeke Amudarja, pa se osjećamo kao na pikniku. Tu se jede, pije, spava, odmara. Prvi puta

Uzbekistan, Samarkand

Turkmenistan

na našem putu je prava vrućina, blizu 40 stupnjeva. U dva sata se granica opet otvara. Musliman s tri žene i čoporom djece nas pita jesmo li gladni, želimo li kuhana jaja. Naravno, od jučer jedemo samo juhe. Daje nam svakome po dva, kao i po komad kruha koji ovdje ima oblik palačinke. Dobri ljudi, mislimo, razgovaramo s njima i slikamo se. Ali, na odlasku traži od nas tri dolara... Razmišljamo kako bi nam sad dobro došla boca piva. Minutu kasnije, evo zaista švercera sa pivima, po dolar komad. Od švercera kupujemo i flaširanu vodu bez koje ne znamo kako bismo preživjeli dva dana u pustinji. Martin skoro cijeli dan spava ispod motora, a prema kretanju sunca okreće svoj BMW tako da je uvijek u sjeni. Prilika je da bar malo operemo svjetla, žmigavce i registarske tablice, jer su cijeli motori prekriveni slojem blata. Vodu uzimamo iz kanala. Jasno nam je da nas čeka još jedna noć na granici koju zatvaraju u šest po podne. Turski kamiondžije su u sličnoj nevolji kao i mi, istekle im vize radi kvara kamiona, pa čekaju nove. Zovu nas na večeru. Bolje nismo mogli očekivati: ribe, salata, pivo i čaj u pustinjskoj noći! Liježemo rano, hladno je. Temperatura se spustila blizu nule. Takva je pustinja. A spavali smo vani, u vrećama.

Papiri, takse... - ponovno otimačina

Druga noć na granici je iza nas. Bezvoljno sjedimo na vrućem suncu. Vojnici na rampi su još uvijek isti. Koliko ćemo još čekati? I konačno, oko devet sati pojavila se gospođa s gomilom papira u ruci i pozvala nas: idemo! Brzo smo se spremili i uz njezinu pomoć prošli kroz 10 (slovima deset!!) kancelarija. Ovo je rekord na svim dosadašnjim granicama. Sve skupa trajalo je tri sata (da nije bilo gospođe, bilo bi to mnogo, mnogo duže), a stajalo je 72 dolara umjesto 15 na prijašnjim granicama.

Osim obveznog osiguranja za motore tu smo još platili cestarinu, troškove banke i razne nerazumne takse. Zaustavili su nas još na izlaznoj rampi iz granice, te smo konačno, nakon 46 sati, ušli u Turkmenistan, u državu u koju je, iako imate važeću vizu, skoro nemoguće ući. Put prema doma nam je otvoren!! Vozimo iza Lade-taxi vozila u kojoj je naša spasiteljica, sedamdeset na sat. I još dvije policijske kontrole, gospođa to sve rješava. Prelazimo pontonskim mostom preko rijeke Amudarja i ulazimo u grad Čardžev ili po novom Turkmenabad. Naravno da je i ovdje policijski punkt. Gospođa pokazuje uz naše putovnice i gomilu dokumenata koje nam je donijela, ali se policija ne zadovoljava time. Traže od nas novac, a gospođa više na njih. Slijedila je oštra svađa na njihovom jeziku (turkmentskom, pripada turskoj jezičnoj skupini isto kao i uzbeški i kazaški jezik). Nakon deset minuta svađe sve je završilo u našu korist, te su nam vratili putovnice. Georg je u panici, što bi nam radili da nemamo pratnju? Pita gospođu dali će ići pred nama sve do šesto kilometara udaljenog Ašgabada. Ne, ona je odavde, vodi nas još samo do turističkog ureda, gdje se moramo javiti, a onda smo slobodni. U turističkom uredu plaćamo opet nekakvu taksu, a mlada djelatnica nas pita da li želimo da nas izvede iz grada, a to stoji 10 dolara. Georg viče: da, da, nema šanse da sami izađemo jer u gradu nema nikakvih putokaza. Putokaza zaista nema, ali ja joj ne bi dao niti centa. Imao sam pravo. Prvo nas je odvela do restorana gdje smo ručak platili mnogo više nego što je bilo obećano. Onda smo prvo njoj platili uslugu za gospođu koja je došla po nas na granicu, a zatim je 20 dolara zatražila i dotična gospođa. Zatim nas je vozeći ispred nas izvela van grada preko policijske barikade, a mi smo bili sretni da smo se je rije-

Najljepši trg najljepšeg grada na svijetu

šili, jer bog zna koliko bi još dolara izvukla od nas da je kojim slučajem dulje ostala u našem društvu.

Turkmenistan je najzatvorenija od svih centralnoazijskih zemalja, pa su i cijene niske. Tako smo tri puna rezervoara benzina, a Martin i Georg su dodatno tankali još u rezervne kanistre, znači 50 litara benzina, platili samo 20.000 manata ili točno 6 kuna. Preračunato, znači, jedna litra stoji 12 lipa!! Ali, to više nije onaj benzin kao u Uzbekistanu i Kazahstanu od 76 oktana. Ima i takvog, a mi kupujemo onog od 95 oktana. I zaista ima 95 oktana jer motori konačno idu isto onako lijepo kao doma. I cesta kroz pustinju je OK. Ravna, bez rupa, s vrlo malo uglavnom kamionskog prometa, te s fascinantnim pješćanim dinama s obje strane ceste. Prolazimo nacionalnim parkom Repetek, poznatom po lutajućim dinama. Trebali bismo skrenuti s glavne ceste da dođemo u središte parka, ali ne smijemo. Među brdom dokumenata koje smo dobili na granici je i jedan gdje je točno ucrtana cesta kojom smijemo voziti uz napomenu da slučajno ne skrećemo. Prošavši kroz Peski Širšutjur ulazimo u središte pustinje Karakum (Crni pijesak). Što se više približavamo gradu Mary, češća su sela, a i karavane kamila. Za razliku, ovdje su jednogribe, umjesto dvogribe u pustinji Kyzylkum. U gradu nalazimo hotel, pravi socijalistički, bez tople vode, za deset dolara po osobi. Prilikom tuširanja dobro smo morali paziti što dotičemo, jer cijevi i umivaonik samo da ne padnu. Mary je inače krasan grad, s potpuno uređenim centrom, lijepom natkritom tržnicom i s velikim slikama predsjednika države na gotovo svakoj zgradi. Pun je spomenika i parkova, te vrlo liči na evropske gradove. ■

NASTAVAK U SLIJEDEĆEM BROJU

Uzbekistan, benzin iz flaša

Uzbekistan, benzin iz flaša

Uzbekistan, Buhara

